

Vánoce a Epifanias

Sergej O. Prokofjev

Skutečnost, že nejhodnější dobou v ročním rytmu, kdy je možno prožít setkání s malým Strážcem prahu a po určité době s velkým strážcem prahu, jsou Vánoce a svátek Křtu v Jordánu, tato skutečnost má hluboký význam. To se stává zvláště zřetelným, když srovnáváme s duchovní podstatou zmíněných svátků to, co Rudolf Steiner píše o těchto setkáních v knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světůT“ Podle poukazů Rudolfa Steinera prožívá duchovní žák v obraze malého strážce prahu první setkání se svým vyšším neboli „druhým“ já, které se mu zjevuje nejprve jaksi v rouchu jeho „ještě nevyrovnané karmy“ nebo, ve smyslu našeho pozorování, jeho „vyšší paměti“, která obepíná všechna jeho předcházející vtělení a spřádá je, prostřednictvím karmického zákona, do jednotného celku. Tak hovoří Strážce k duchovnímu žáku, který dosáhl tohoto významuplného setkání s ním: „A já jsem to sám, ona bytost, která si *vytvořila tělo* z tvých ušlechtilých a z tvých špatných konání. Moje přízračná postava je utkána z účetní knihy tvého vlastního života ... Musím se stát *nádhernou bytostí v sobě dokonalou*, nemám-li propadnout zkáze ... Teprve když *jsi všechny své minulé nepravosti napravit a sebe tak vytřibil, že ti bude zlo nadále zcela nemožné, potom se má bytost proměnit v zářící krásu*. A potom se budu moci opět sjednotit s tebou v jednu bytost pro zdar tvého dalšího působení.“ (GA 10). Z těchto slov vyplývá, že strážce prahu poukazuje zde žáku na *určitý morální ideál*, kterého musí dosáhnout, aby se strážce mohl proměnit v „nádhernou bytost“, v „zářící krásu“ a mohl se v této proměněné formě opět sjednotit s duchovním žákem: „Ty se máš se mnou zcela sjednotit a v jednotě se mnou přejít do nesmrtnosti.“ Tak je dosažení tohoto mravního ideálu vnitřním cílem, který nutně předstupuje před vyvíjející se duši jako následek setkání s malým strážcem prahu. A právě tento ideál se ukazuje celému lidstvu o Vánocích v postavě nátanské duše, nedotčené následky pádem do hříchu, která se poprvé vtěluje na Zemi,

Toto místo zní nezkráceně: „Teprve kdybys mě byl býval stále znovu obnovovanými životy tímto způsobem nevědomě přetvořil zcela k dokonalosti, nebyl bys propadl silám srhrti, nýbrž by ses se mnou zcela sjednotil a byl bys přešel se mnou do nesmrtnosti“ (GA 10). nyní se ale ukazuje nikoli v nitru poznávající duše, nýbrž jako skutečnost světových dějin. Hledíme-li na její zrození na Zemi, obracíme se současně k ideálu, který strážce prahu staví ve shora uvedených slovech před duši duchovního žáka. Neboť v postavě nátanské duše máme co činit s individualitou, která přišla na Zemi bezprostředně z kosmické sféry nesmrtnosti a která neměla žádnou vlastní pozemskou karmu, takže se strážce prahu vůči ní právě zjevuje jako ona nádherná, zářící bytost, jakou se má stát v daleké budoucnosti pro každého člověka. A je s ní spojen takovým způsobem, že se Vánoce mohou stát pro duchovního žáka vysokým pravzorem jeho vlastního nejnvtitnějšího a nejintimnějšího duševního usilování, ideálem nejbližšího stupně dokonalosti, ideálem, který před něj objektivně předstupuje jako plod pravého, okultního *sebepoznání*. Proto Rudolf Steiner řekl: „Pravé lidské sebepoznání musí nést zárodek Ježíšův“ (GA 183, 19. 8. 1919), podobně jako každé pravé poznání světa musí po mystériu Golgoty nést zárodek Kristův.

Zcela jiný charakter má pro duchovního člověka setkání s velkým strážcem prahu. Je tu sice také nejprve postaven před něho určitý *morální ideál*, avšak ideál vyššího řádu, neboť se netýká jen vztahu jednotlivé poznávající duše k jejímu vlastnímu vývoji, nýbrž jejího poměru k duchovnímu

pokroku, k zdokonalení lidstva jako celku. O tom hovoří velký strážce prahu k poznávající duši těmito slovy: „Uvolnil ses ze smyslového světa. Získal jsi své domovské právo ve světě nadmyslovém. Nyní můžeš odtud působit. Nepotřebuješ již svou fyzickou tělesnost v přítomné podobě k vůli sobě. Chtěl-li bys získat pouze schopnost přebývat v tomto nadmyslovém světě, nepotřeboval bys již vracet se do světa smyslového. Ale pohled nyní na mne. Hled, jak nezměrně vysoko stojím nade vším, co jsi již dnes ze sebe učinil. Dospěl jsi k přítomnému stupni své dokonalosti těmi schopnostmi, které jsi mohl vyvinout ve světě smyslů, pokud jsi na něj byl ještě odkázán. Nyní ale pro tebe musí začít doba, v níž tvé osvobozené síly dále pracují na tomto světě smyslů. Až dosud jsi vysvobozoval jen sebe sama, nyní můžeš jako osvobozený spoluosvobozovat všechny své druhy ve světě smyslů. Do dneška jsi usiloval jako jednotlivec, nyní se včleň do celku, abys nepřinesl do nadmyslového světa jen sebe, nýbrž vše ostatní, co ve smyslovém světě existuje. S mou postavou se budeš moci jednou sjednotit, ale já nemohu být blažený, pokud jsou ještě nešťastní“ (GA 10). A Rudolf Steiner pokračuje: „Z druhého strážce prahu vychází nepopsatelný lesk; sjednocení s ním stojí před zřící duší jako vzdálený cíl. Avšak právě tak stojí tu jistota, že toto sjednocení se stane možným teprve tehdy, když zasvěcenec všechny své síly, které mu z tohoto světa připlynuly, také vynaložil ve službě osvobození a vykoupení tohoto světa. Jestliže se rozhodne vyhovět požadavkům této vyšší světelné postavy, potom bude moci přispívat k osvobození lidského rodu. Přináší své dary na obětní oltář lidstva“ (GA 10). Takový je jeden z nejvýznamnějších zážitků duchovního žáka na jeho cestě do vyšších světů, když před něj předstupuje požadavek sjednotit své vlastní osobní cíle s cíli celého pozemského lidstva. Na tomto stupni má učinit nejdůležitější rozhodnutí nejen pro svůj přítomný zemský život, nýbrž také pro všechny své budoucí zemské životy. A nejvyšší pomocí, nejvyšším pravzorem pro toto rozhodnutí se všemi z toho vyplývajícími důsledky a činy se může pro duchovního žáka stát událost křtu v Jordáně, když sluneční bytost Kristova pouze z nečistší lásky k lidstvu, aniž to bylo nutné pro její vlastní vývoj, učinila rozhodnutí obětovat pozemskému lidstvu všechny své duchovní síly, které měla od prapočátku, ba co více, obětovat svou vlastní bytost tím, že sestoupila na Zemi a spojila se při křtu v Jordáně se zemskými schránkami Ježíše z Nazaretu. Rudolf Steiner hovoří o tom takto: „Když člověk sestoupil dolů na nejnižší stupeň, bylo zapotřebí mocného impulsu pro výstup vzhůru. To se mohlo stát jenom tím, že ona bytost z vyšších hierarchií, kterou označujeme jako bytost Kristovu, pojala ve vyšších světech úmysl, který by nebyla potřebovala pojmout ke svému vlastnímu vývoji. Neboť Kristova bytost by byla svého vývoje dosáhla také tehdy, kdyby byla šla cestou, která ležela daleko, daleko nade vším, kde byli na své cestě lidé. A Kristova bytost byla by mohla jít mimo, byla by mohla jít vysoko nahoře mimo vývoj lidstva. Potom ale by byl býval vývoj lidstva takovým, že by byla cesta, kdyby nebyl dán impuls směrem vzhůru, musila pokračovat směrem dolů. Potom by byla Kristova bytost vystoupila vzhůru a lidstvo by bylo prodělalo pouze odpadnutí“ (GA 131, 14.10.1911). Kristus učinil však své rozhodnutí. Sjednotil se pro všechny časy s vývojem lidstva na Zemi. A křest v Jordáně byl historickým výrazem tohoto božského rozhodnutí. „Kristus vykonal něco, co pro Krista samého nebylo nutné. Jaký to byl čin? To byl čin božské lásky! O tom musíme mít jasno, že žádné lidské cítění není zpočátku s to cítit onu intenzitu lásky, které bylo zapotřebí, aby se Bůh, který to nepotřeboval, rozhodl působit v lidském těle na Zemi“ (GA 131, 14.10.1911).

Tak se může stát křest v Jordáně pro duchovního žáka, stojícího na zmíněném stupni, makrokosmicko-historickým pravzorem pro jeho vlastní individuální rozhodnutí. A pojme-li toto rozhodnutí, potom se dává, počínaje okamžikem svého setkání s velkým strážcem prahu, na cestu činné *imitatio* (následovnictví) Krista Ježíše. Vždyť přece je na tomto vývojovém stupni tato cesta *jedinou* bílou cestou, pročež Rudolf Steiner praví o okultistech bílé cesty, že dávají přednost „... nesobecké radosti a obětavosti před všemi jinými schopnostmi“ (GA 10).

Nejvhodnější doba v ročním koloběhu pro tuto cestu duchovní, nesobecké lásky a oběti je časové období, které začíná bezprostředně po svátku křtu (Epifanias) a rozprostírá se až k Velikonocům. Tato doba odpovídá tříletému životu Krista na Zemi ve třech schránách Ježíše z Nazaretu a objevuje se v ročním koloběhu jako doba, kdy je člověk povoláván, aby ze sil lásky působících v jeho já přinášel na oltář lidstva plody svého individuálního duchovního vývoje, poklady duchovní moudrosti, kterou shromáždil v sestupné polovině roku před Vánocemi.

Tak se otvírá v běhu roku pro každého duchovně usilujícího člověka vždy znovu možnost připravovat se nejen vnitřně na setkání s malým a velkým strážcem prahu, nýbrž také sebe sama vážně zkoumat: Bude s to, když to vyžádá okamžik, pojmout správné rozhodnutí a vstoupit vskutku na bílou cestu? Vždyť se přece během roku pokaždé o Epifanias vynoří před ním tato otázka a on přece pokaždé dostává možnost přezkoušet, zda bude mít v následující vzestupné polovině roku síly jít touto cestou.